

T. H. Lloyd: The English Wool Trade in the Middle Ages. Cambridge University Press, London, 1977. 351 s. £ 12.50.

Længe har vi måttet savne den veldokumenterede undersøgelse af den middelalderlige uldhandel, der kunne sætte Eileen Powers og Michael Postans undersøgelse af det 15. århundredes og Peter Bowdens arbejde om det 16.-17. århundredes uldhandel i det rette perspektiv. Hidtil har vi været henvist til Eileen Powers korte, elegante fremstilling i den serie *Ford Lectures*, der afholdtes i 1939 og publiceredes posthumt i 1941 uden noteapparat og uden dokumentation. Ganske vist stillede udgiveren, Michael Postan den gang i udsigt, at han senere ville udgive Eileen Powers næsten færdiggjorte store arbejde om den tidlige uldhandel, hvori den fornødne dokumentation ville være at finde. Det skete blot aldrig; men nu foreligger omsider med Lloyds værk den fuldstændige undersøgelse, der så længe har været ønsket.

Det skal straks fastslås, at Lloyds hovedresultater ikke på noget afgørende punkt bryder med det udviklingsbillede, som Eileen Power tegnede. Undersøgelsen bekræfter Powers teser om spredning af uldproduktionen, om øget indenlandsk efterspørgsel til den voksende engelske klædeindustri, om engelske købmænds næsten totale overtagelse af eksporthandelen og om dennes monopolisering ved the Staple Company i løbet af middelalderen. Er undersøgelsens konklusioner for størstedelens vedkommende således ikke nye, må man søge værkets afgørende værdi et andet sted, nemlig i den udførlige og særdeles omhyggelige dokumentation. Det er næppe for meget sagt, at forf. har endevendt praktisk taget hver eneste stump relevant kildemateriale – og det siger ikke så lidt, da uldhandelen satte sig spor i næsten alle administrationens arkiver. Deri ligger forf.s virkelige fortjeneste. Dog må det så også tilføjes, at vægten af dette uhyre materiale i den grad har virket tyngende, at forf. har haft de største vanskeligheder med at hæve sig op over det – undertiden lykkes det slet ikke. Konsekvensen er, at læseren i for høj grad er overladt til sig selv på den vanskelige vandring gennem denne labyrint af iagttagelser. Man savner for det første en afvejning af enkeltfaktorernes værdi i det samlede billede, man savner dernæst konklusioner på de enkelte kapitler, og man savner endelig en samlet konklusion af hele undersøgelsen. Det bør også påpeges, at bogen – titlen til trods – næsten udelukkende handler om eksporthandelen. Den indenlandske handel er stadig den store ubekendte i ligningen. Det skal naturligvis ikke bebrejdes forf., at kun eksporthandelen kan underbygges kildemæssigt – men så kunne titlen måske have været mere velvalgt.

Disse ufuldkommenheder til trods placerer arbejdet sig dog klart som et hovedværk i engelsk uldhandels historie. Det underbygger og fuldstændiggør på udmærket måde Eileen Powers hastige, men – det har jo nu vist sig – præcise rids af udviklingen.

Knud J. V. Jespersen

Sven Ekdahl: Die »Banderia Prutenorum« des Jan Dlugosz – eine Quelle zur Schlacht bei Tannenberg 1410. Untersuchungen zu Aufbau, Entstehung und Quellenwert der Handschrift. Mit einem Anhang: Farbige Abbildungen der 56 Banner, Transkription und Erläuterungen des Textes. Abhandlungen der Akademie der Wissenschaften in Göttingen. Philologisch-Historische Klasse, 3. Folge, Nr. 104. Göttingen, Vandenhoeck & Ruprecht, 1976. 315 sider, 13 afbildn. udenfor teksten, delvis i farver, samt 56 farvebilleder af håndskriftet. Pris: 98 DM.

Slaget ved Tannenberg (polsk: Grundwald) i 1410 blev både i samtiden og i eftertiden anset for et vendepunkt i forholdet mellem Polen-Litauen og Den tyske Orden. Et hånd-

gribeligt minde om den polske sejr er de erobrede bannere, der året efter, 1411, blev op-
hængt i katedralen på Wawel i Kraków. Her hang de i hvert fald til 1603, men senere
er de gået til grunde. En nøjagtig beskrivelse af samlingen er imidlertid bevaret, oven
i købet i original, nemlig et illumineret pergamenthåndskrift udført 1448 af Kraków-ma-
leren Stanislaw Durink, vistnok på foranledning af historikeren Jan Długosz. Som histo-
risk mindesmærke har håndskriftet både for polakker og tyskere spillet en betydelig emo-
tionel rolle, og dets skæbne var i årene omkring 2. verdenskrig særlig dramatisk. Nu op-
bevares det i Det jagellonske bibliotek (Universitetsbiblioteket) i Kraków.

Skønt mange gange benyttet og udgivet, første gang 1584 og senest 1958 (af Karol
Górski), lokkede det dog den svenske historiker Sven Ekdahl til en nærmere undersø-
gelse i forbindelse med et planlagt, større kildekritisk arbejde om slaget ved Tannenberg.

Resultatet er blevet en smuk nyudgivelse med udgiverens egenhændige farvebilleder,
en gennemkommenteret tekst samt en udførlig heraldisk og palæografisk indledning, der
bl. a. påviser at 10 af bannerne næppe nogensinde har hængt i domkirken. Billeder og
tekst hertil er blevet indføjet sekundært i manuskriptet under Długosz' historiske arbejde,
hvorunder det i øvrigt fra at være et pragthåndskrift udviklede sig til at blive et arbejds-
håndskrift for historikeren, der også egenhændigt har foretaget en del tilføjelser. Et an-
det vigtigt resultat er, at Ekdahl har sat spørgsmålstegn ved håndskriftets brugbarhed
som militærhistorisk kilde, og også i den forbindelse har han foretaget indgående studier.
– Ekdahls bog er et solidt arbejde, der ud over at være blevet godkendt af Videnskabs-
akademiet i Göttingen også er blevet forelagt som disputats ved Akademiet i Abo.

Jørgen Steen Jensen

Hansische Studien III. Bürgertum – Handelskapital – Städtebünde. Abhandlungen zur
Handels- und Sozialgeschichte XV, herausgegeben von *Konrad Fritze, Eckhard Mül-
ler-Mertens, Johannes Schildhauer*. Weimar, Hermann Böhlau Nachfolger, 1975.
282 s.

Et internationalt gremium af øststatshistorikere har medvirket til udgivelsen af et bind
om byer, handel og borgerskab i et geografisk område, som ligger nordiske historikere
nær. Johannes Schildhauer i Greifswald præsenterer bind X–XV i rækken og bidrager
med et vægtigt indlæg om de tyske byforbunds funktion og opgave, hvortil Evamaria En-
gel i Berlin slutter sig med en særlig gennemgang af det tyske riges byforbund i perioden
1226–1334. Det tredje meget værdifulde bidrag til dette spørgsmål er Marian Biskups ved-
rørende det preussiske forbund i perioden 1440–1454, som hviler på årelange kildearbej-
der og diskussioner, bl. a. også med baggrund i Karol Górskis arbejder på ständerstats-
problematikens område. Viktor I. Rutenberg, Leningrad, supplerer med en skitse om de
lombardiske byer i højmiddelalderen.

Under overskriften »Zum Handel und zu den historischen Wirkungen des Handels-
kapitals« sammenfattes 8 bidrag af delvis blandet kvalitet. Titlen afslører et ønske om in-
tegration af historisk forskning med økonomisk dogmatik. Denne kan iagttages i de to
greifswaldske historikers bidrag, mest ved Klaus Spading i et bidrag om »oprindelig
akkumulation«, mere mådeholdent ved Konrad Fritze om den hanseatiske handelskapitals
rolle. Den polske forsknings omfattende arbejder til handelskapitalens betydning særligt
for Preussens og Pommerns byer fra det 14. til det 17. årh. præsenteres koncentreret af
Henryk Samsonowicz og Maria Bogucka – den senere Danzig – som herved påtager sig
en uvurderlig formidlingsopgave. En tilsvarende opgave for Ruslands vedkommende –
»Hauptrichtungen und -wege in den Handelsbeziehungen Russlands mit Westeuropa im